

РОЗДІЛ 1
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Дарина Біла

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
rnbk2011@gmail.com*

Науковий керівник: *Галина Котломанітова*

Постановка проблеми. Волонтерство у сучасному суспільстві є важливим сучасним феноменом, значимість і вплив якого зростає з кожним роком. Як явище, волонтерство є позитивним індикатором розвитку суспільства та фактором підвищення соціальної безпеки, все ж, волонтери часто зустрічаються з багатьма проблемами, як з боку держави так і з боку суспільства. Ці недоліки можуть суттєво впливати на ефективність діяльності, мотивацію та подальший розвиток волонтерства, як фактору підвищення рівня соціальної безпеки. Так, недосконалість правового регулювання та відповідного законодавства часто ускладнюють діяльність волонтерів. Волонтерство – це соціально значуща робота, яка поки що не має відповідного захисту прав учасників. Також певні бюрократичні механізми, різнобічність понять та відстань між безпосередніми учасниками волонтерського процесу та владою та певним чином стримують подальший розвиток цієї діяльності. Дослідження цих та інших проблем, а також шляхів розвитку волонтерської діяльності має бути в центрі уваги науковців, практиків та суспільства загалом [4]. Адже від підтримки та співпраці всіх стейкхолдерів залежать життя, здоров'я та благополуччя військових та цивільних громадян та соціальна безпека в країні загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема волонтерства, добровільної діяльності та милосердя посідає значне місце у сучасних наукових дослідженнях І. Н. Айнутдиної, О. А. Акімової, Т. Ф. Алексеєнко, З. П. Бондаренко, Л. В. Вандишевої, І. Д. Зверєвої, Р. Лінч, Т. Л. Лях, С. Маккарлі, О. П. Песоцької, В. І. Пестрикової, С. Я. Харченка та ін. Ці дослідники трактують волонтерство як складову соціально-педагогічної роботи з молоддю. У своїх наукових доробках автори (О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола, Н. В. Заверико, А. Й. Капська, В. С. Петрович, І. Грига, Л. Дума, З. Зайцева, Н. Заверико, І. Іванова, Н. Івченко, О. Карпенко, Л. Коваль, В. Назарук, Ф. Ступак, О. Яременко та ін.) зосереджують свою увагу переважно на змісті волонтерства, принципах та практичному досвіді організації волонтерської діяльності, питаннях практичної підготовки волонтерів до роботи з різними категоріями населення. Також глибоко розкрито технології залучення й

підготовки молоді до волонтерської діяльності [1]. У працях Ю. Й. Поліщука [5] волонтерство обґрунтовано як складову соціально-педагогічної діяльності молодіжних організацій. З огляду на існуючі публікації засвідчуємо, що є потреба дослідження феномена волонтерства у сучасному суспільстві як важливого фактора виховання й підготовки до життя учнівської та студентської молоді. Дослідники зазначають, що український волонтерський рух з 2014 року за масштабом поширення став безпрецедентним виявом громадської самоорганізації.

Метою роботи є аналіз явища волонтерства на теренах України в сучасних умовах та виявлення проблем у волонтерській діяльності сьогодні.

Виклад основного матеріалу. Український волонтер – явище поки відносно молоде. До 2014 р. волонтерство у нашій країні розвивалося досить повільно, особливо коли порівнювати з іншими країнами. Як свідчить рейтинг «World Giving Index», 2010 р. Україна посідала лише 150-е місце у світі (тільки 5 % населення було залучено до волонтерської роботи), але Революція Гідності, анексія Криму та війна на Донбасі все змінили. Волонтерський рух тоді піднісся на найвищий рівень розвитку за весь час незалежності України: майже чверть українців (23 %) уже мали досвід волонтерства. У тому ж рейтингу «World Giving Index» Україна піднялася зі 150-го на 81-е місце й випередила Польщу, Естонію, Росію та Грузію [2]. Волонтерський рух в Україні сьогодні є проявом нових соціальних рухів постіндустріальних суспільств. Він є мережевим і складається не з членів, а з прихильників. На відміну від політичних партій та громадських організацій, ґрунтується на добровільних внесках громадян з долученням допомоги міжнародних організацій.

Волонтерство в Україні є одним з небагатьох проявів реальних демократичних рухів, які мають мозаїчне фінансування «знизу» і спрямовані на виконання соціальних функцій громадянського суспільства. Антикорупційні, гендерні, екологічні тощо громадські організації працюють за фінансової підтримки (здебільшого) міжнародних фондів, але на відміну від волонтерства й територіальних громад, вони не стали реальними соціальними рухами і поки що виконують функцію соціального підприємництва [6]. Тому підтримка демократичних ініціатив знизу (зокрема волонтерства) може бути одним із реальних аргументів щодо формування демократичних інститутів у контексті європейської інтеграції. Від початку повномасштабної війни волонтерство в Україні стало масовим явищем, у якому задіяна велика кількість молодих людей. Результати соціологічного дослідження показали, що 54 % молоді включились у волонтерську діяльність після 24 лютого 2022 року з метою наближення перемоги [3]. Сьогодні саме волонтерів можна назвати армією, яка допомагає українцям і Україні. Волонтерська діяльність в Україні стала складовою суспільного та особистісного функціонування й розвитку, основою громадянського суспільства, яка в умовах війни розкривається по-новому. Сучасне суспільство характеризується постійними кризовими процесами та явищами, бурхливими змінами в різноманітних сферах життєдіяльності, що визначає нові вимоги й підходи до виховання свідомих та активних громадян. Для того, щоб внутрішньо відповідати сьогоднішньому, сучасна людина має бути

здатною не тільки адаптуватися до нових реалій, але й змінювати ситуації та обставини, при цьому особисто змінюватись і розвиватись. Особливо важливим завданням для сучасної України є формування громадянського суспільства. Успішне функціонування громадянського суспільства забезпечують суб'єкти, здатні плідно взаємодіяти між собою задля досягнення спільної мети, реалізації поставлених завдань, які мають сформоване почуття відповідальності за долю країни, її добробут і процвітання. Саме молодь виступає основою перетворень і прогресивних змін у сучасній Україні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, ми можемо сказати, що волонтерство сьогодні – це не тільки явище сучасного світу, коріння його було закладене в традиціях ще дуже давно, а в нашій державі волонтерська діяльність набула нових якостей після Революції гідності і стала вираженням високого морального духу громадян. Волонтерство сьогодні охопило широкі верстви населення, незалежно від віку, матеріального стану, релігії. Можливо, найбільш значущим результатом Революції Гідності, крім усвідомлення українцями необхідності побудови національної держави, стало виникнення волонтерського руху – важливої складової громадянського суспільства і головної рушійної сили реформування країни. Про волонтерський рух в Україні сьогодні з захопленням говорять у багатьох країнах світу, називаючи це явище унікальним. У надзвичайно складний період саме цей рух об'єднав суспільство, створив дієву структуру громадських організацій, груп людей, готових взяти на себе вирішення найбільш нагальних і болючих проблем держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беспалова К. О. Мотиваційні аспекти волонтерства: досвід західних країн. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2012. № 3 (15). С. 67–71. URL: <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2012/3/13.pdf>
2. Ванюшина О. Ф. Волонтерський рух в Україні: еволюція, сучасний стан та статус. Вісник Національного університету оборони України. 2015. № 1 (44). С. 275–281. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2015_1_50
3. Драпушко Р., Ілюк О. Формування філософії волонтерського руху як теоретичної основи особливого розуміння свободи. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2023. № 1 (1). С. 40–56. URL: <https://multiversum.com.ua/index.php/journal/article/view/509/446>
4. Панькова О. В., Касперович О. Ю., Іщенко О. В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. Український соціум. 2016. № 2 (57). С. 25–40. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/25-40_no-2_vol-57_2016_UKR.pdf
5. Поляруш С. Волонтерський рух: світовий досвід, Україна і Кіровоградщина. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія:*

Історичні науки. 2015. Вип. 22. С. 150–155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_i_2015_22_27

6. Тетянич Ю. Оподаткування волонтерів: «війна» з державою заради допомоги державі? *Укрінформ.* 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3717153-opodatкування-volonteriv-vijna-z-derzavou-zaradi-dopomogi-derzavi.html>

СЕКСУАЛЬНА ОСВІТА ПІДЛІТКІВ ЗАДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ, ЩО ПЕРЕДАЮТЬСЯ СТАТЕВИМ ШЛЯХОМ

Людмила Горобчук

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

l.horobchuk.asp@kubg.edu.ua

Науковий керівник: Тетяна Спіріна

Постановка проблеми. Сексуальне здоров'я визначається експертами Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) як комплекс соматичних, пізнавальних, емоційних і соціальних аспектів буття людини, які позитивно збагачують особистість, підвищують комунікабельність і здатність до любові. Воно передбачає також здатність насолоджуватися статевим життям і контролювати сексуальну поведінку відповідно до норм соціальної й особистої етики, свободу від страху, неадекватних уявлень про людську сексуальність та інших психологічних факторів, що спотворюють сексуальні реакції і стосунки [7].

У віці 15–16 років завершується період статевого дозрівання, і молоді люди починають відчувати увагу до себе протилежної статі. У цей час формується й особливе відчуття – статевий потяг (лібідо), внаслідок чого деякі підлітки починають статеве життя.

З початком статевого дозрівання підвищується активність підкіркових структур мозку, зокрема гіпоталамуса. Приблизно у віці перших місячних у дівчат і перших полюцій у юнаків (12–14 років) відбувається початок еротичної стадії сексуального розвитку. Після настання фізіологічної зрілості (15–17 років) з'являється бажання статевої близькості – сексуальний потяг. І це нормальний фізіологічний процес розвитку підлітків, та ознака нормального функціонування сексуального здоров'я [3].

Всесвітня організація охорони здоров'я на липень 2023 року інформує про те, що кожного дня у світі заражається понад 1 мільйон інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). Щороку реєструється приблизно 374 мільйони нових випадків інфікування хламідіозом, гонореею, сифілісом і трихомоніазом. За оцінками ВООЗ, понад 500 мільйонів людей у віці 15–49 років мають статеву інфекцію, спричинену вірусом простого герпесу [1].

Центр громадського здоров'я свідчить про те, що ІПСШ вражають в основному дівчат-підлітків. Щорічно одна з 20-ти дівчат-підлітків набуває бактеріальну інфекцію при сексуальному контакті. У 10–40 % дівчат та жінок з невиліковною хламідійною інфекцією розвиваються симптоматичні запальні